basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN/ NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

GESKIEDENIS V2

2023

PUNTE: 150

TYD: 3 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 9 bladsye en 'n addendum van 14 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit AFDELING A en AFDELING B, wat op die voorgeskrewe inhoudsraamwerk in die KABV-dokument gebaseer is.

   AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAE

   VRAAG 1: BURGERLIKE VERSET, 1970's TOT 1980's: DIE KRISIS VAN APARTHEID IN DIE 1980's

   VRAAG 2: DIE KOMS VAN DEMOKRASIE NA SUID-AFRIKA EN DIE AANVAARDING VAN DIE VERLEDE

   VRAAG 3: DIE EINDE VAN DIE KOUE OORLOG EN 'N NUWE WÊRELDORDE, 1989 TOT DIE HEDE

   AFDELING B: OPSTELVRAE

   VRAAG 4: BURGERLIKE VERSET, 1970's TOT 1980's: SUID-AFRIKA

   VRAAG 5: DIE KOMS VAN DEMOKRASIE NA SUID-AFRIKA EN DIE AANVAARDING VAN DIE VERLEDE

   VRAAG 6: DIE EINDE VAN DIE KOUE OORLOG EN 'N NUWE WÊRELDORDE

2. AFDELING A bestaan uit DRIE brongebaseerde vrae. Bronmateriaal wat benodig word om hierdie vrae te beantwoord, kan in die ADDENDUM gevind word.

3. AFDELING B bestaan uit DRIE opstelvrae.

4. Beantwoord DRIE vrae soos volg:

   4.1 Ten minste EEN moet 'n brongebaseerde vraag wees en ten minste EEN moet 'n opstelvraag wees.

   4.2 Die DERDE vraag kan óf 'n brongebaseerde vraag óf 'n opstelvraag wees.

5. Jy word aangeraai om ten minste EEN uur per vraag te spandeer.

6. In die beantwoording van die vrae moet jy jou kennis, vaardighede en insig gebruik.

7. Jy sal benadeel word deur die blote oorskryf van die bronne as antwoorde.

8. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.

9. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAE

Beantwoord ten minste EEN vraag, maar nie meer as TWEE vrae nie, in hierdie AFDELING. Bronmateriaal wat benodig word om hierdie vrae te beantwoord, is in die ADDENDUM vervat.

VRAAG 1: HOE HET DIE MASS DEMOCRATIC MOVEMENT (MDM) IN DIE 1980's OP PW BOTHA SE 'HERVORMINGS' GEREAGEER?

Bestudeer Bron 1A, 1B, 1C en 1D en beantwoord die vrae wat volg.

1.1 Vrewys na Bron 1A.

1.1.1 Waarom, volgens die bron, is die MDM in 1988 gestig? (1 x 1) (1)

1.1.2 Identifiseer DRIE organisasies in die bron wat deel van die MDM was. (3 x 1) (3)

1.1.3 Verduidelik waarom die MDM as 'n ongestruktureerde front in die stryd teen apartheid opgetree het. (1 x 2) (2)

1.1.4 Definieer die term *uittartingsveldtog* in jou eie woorde. (1 x 2) (2)

1.1.5 Waarom het die MDM besluit om 'n werker-wegblyery teen die driekamerverkiesings wat op 6 September 1989 sou plaasvind, te organiseer? (1 x 2) (2)

1.2 Lees Bron 1B.

1.2.1 Gee TWEE redes waarom die burgerlike ongehoorsaamheidsveldtog en uittarting van beperkings deur Suid-Afrikaanse swartes, wat al byna 'n maand aan die gang was, begin het om teen Augustus 1989 momentum te verloor. (2 x 1) (2)

1.2.2 Verduidelik waarom MDM-leiers van die ongehoorsaamheidsveldtog besluit het om 'n week voor die verkiesings vir die Parlement in September 1989 hulle weerstand te verskerp. (2 x 2) (4)

1.2.3 Lewer kommentaar op die implikasie van die optog deur Mary Burton en Dorothy Boesak vir Britse ingryping in Suid-Afrikaanse sake. (1 x 2) (2)

1.2.4 Gee TWEE protesaksies, in die bron genoem, wat as gevolg van arrestasies of ander beperkings op MDM-aktiviste nie kon plaasvind nie. (2 x 1) (2)

1.3 Bestudeer Bron 1C.

1.3.1 Identifiseer enige TWEE redes in die bron wat die beste beskryf waarom die vredesoptog as 'n sukses beskou kan word. (2 x 1) (2)

1.3.2 Wat, dink jy, het die apartheidsregering van daardie tyd beïnvloed om nie geweld te gebruik om die vredesoptog op te breek nie? (2 x 2) (4)

1.3.3 Verduidelik die term *noodregulasies* in die konteks van die apartheidsregering se poging om anti-apartheidsbetogings te beheer. (1 x 2) (2)

1.3.4 Haal bewyse uit die bron aan wat toon dat die optoggangers sommige aksies van die Amerikaanse Burgerregtebeweging nagemaak (gekopieer) het. (1 x 2) (2)

1.4 Gebruik Bron 1D.

1.4.1 Waarom, dink jy, is hierdie foto op 13 September 1989 geneem? (2 x 2) (4)

1.4.2 Verduidelik die bruikbaarheid van hierdie bron vir 'n historikus wat die vredesoptog op 13 September 1989 bestudeer. (2 x 2) (4)

1.5 Verwys na Bron 1C en 1D. Verduidelik hoe die bewyse in Bron 1D die inligting in Bron 1C ondersteun ten opsigte van die gebeure wat gedurende die vredesoptog wat deur die MDM op 13 September 1989 georganiseer is, ontvou het. (2 x 2) (4)

1.6 Gebruik die inligting in die relevante bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls (ongeveer 80 woorde) om te verduidelik hoe die MDM op PW Botha se 'hervormings' in die 1980's gereageer het. (8)

[50]

VRAAG 2: WAS DIE WAARHEIDS-EN-VERSOENINGSKOMMISSIE (WVK) SUKSESVOL IN DIE BEREIKING VAN HULLE DOELWITTE MET AARTSBISKOP DESMOND TUTU AS DIE VOORSITTER?

Bestudeer Bron 2A, 2B, 2C en 2D en beantwoord die vrae wat volg.

2.1 Verwys na Bron 2A.

2.1.1 Wat, volgens die bron, was die doel van die WVK toe dit in 1996 gestig is? (1 x 2) (2)

2.1.2 Identifiseer DRIE areas wat die Kommissie aangeteken het waar verskriklike gruweldade (afskuwelike moorde) teen politieke aktiviste gepleeg is. (3 x 1) (3)

2.1.3 Lewer kommentaar op die betekenis van die stelling, 'dat die besluit om apartheid te beëindig en om die mag aan die ANC oor te gee, op die afweer (voorkoming) van massarewolusie deur Suid-Afrika se werkers en jongmense gemik was'. (1 x 2) (2)

2.1.4 Verduidelik waarom jy dink die WVK 'n belangrike bydraende rol in die vermyding van 'n bloedbad in Suid-Afrika gespeel het. (2 x 2) (4)

2.2 Lees Bron 2B.

2.2.1 Watter boodskappe word deur hierdie spotprent oorgedra oor die bewyse in die finale WVK-verslag? (2 x 2) (4)

2.2.2 Verduidelik die implikasie van die frase, 'ONS OOK', deur die veiligheidsmagte oor hulle bydrae tot die WVK-verslag. (1 x 2) (2)

2.3 Raadpleeg Bron 2C.

2.3.1 Wat, volgens die bron, het die mislukking van verskeie verhore in die tydperk voor 1998 vir sommige voormalige veiligheidsmagte beteken? (1 x 2) (2)

2.3.2 Definieer die konsep *oortreders* in die konteks van die WVK. (1 x 2) (2)

2.3.3 Verduidelik waarom die WVK nie geblameer kan word vir die versuim van die Nasionale Direkteur van Openbare Vervolging (NDOV) om te vervolg nie. (2 x 2) (4)

2.3.4 Identifiseer DRIE redes in die bron waarom die NDOV se vordering om op die WVK se aanbeveling te reageer, so stadig is. (3 x 1) (3)

2.3.5 Lewer kommentaar op die beperkings van hierdie bron vir n navorser wat die sukses van die WVK bestudeer. (2 x 2) (4)

2.4 Verwys na Bron 2B en 2C. Verduidelik hoe die inligting in Bron 2B die bewyse in Bron 2C met betrekking tot die swakhede van die WVK-verslag ondersteun. (2 x 2) (4)

2.5 Bestudeer Bron 2D.

2.5.1 Hoe, volgens die bron, het die sosiale media Aartsbiskop Tutu met die nuus van sy heengaan (dood) beskryf? (1 x 2) (2)

2.5.2 Verduidelik wat met Mbeki se stelling, 'daar kon tekortkominge in die ontwerp van die proses gewees het', geïmpliseer word met verwysing na die WVK. (1 x 2) (2)

2.5.3 Gebruik jou eie woorde en definieer die konsep *versoening*. (1 x 2) (2)

2.6 Gebruik die inligting in die relevante bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls (ongeveer 80 woorde) om te verduidelik of die Waarheids-en-Versoeningskommissie (WVK) suksesvol was in die bereiking van hulle doelwitte met Aartsbiskop Desmond Tutu as die voorsitter. (8)
[50]

VRAAG 3: VOOR WATTER UITDAGINGS HET BRICS-LEDE TE STAAN GEKOM OM PROBLEME WAT DEUR KLIMAATSVERANDERING IN DIE 21STE EEU GESKEP IS, AAN TE PAK?

Bestudeer Bron 3A, 3B, 3C en 3D en beantwoord die vrae wat volg.

3.1 Lees Bron 3A.

3.1.1 Noem EEN van die globale doelwitte van volhoubare ontwikkeling wat deur die internasionale gemeenskap uiteengesit is. (1 x 2) (2)

3.1.2 Definieer die konsep *globale klimaatsverandering* in jou eie woorde. (1 x 2) (2)

3.1.3 Identifiseer enige TWEE aspekte in die bron oor hoe lande uitdagings in die aanpak van klimaatsverandering verskillend aanpak. (2 x 1) (2)

3.1.4 Verduidelik die implikasie van die stelling: 'Die probleem van klimaatsverandering kan egter nie opgelos word deur die pogings van slegs een land nie.' (2 x 2) (4)

3.2 Bestudeer Bron 3B.

3.2.1 Gee enige TWEE bewyse in die bron om te toon dat BRICS-lande nie 'n gemeenskaplike posisie oor klimaatsverandering het nie. (2 x 1) (2)

3.2.2 Lewer kommentaar op wat die Indiese Eerste Minister, Modi, bedoel het met 'klimaatsverandering is 'n kwelling (bekommerd daaroor) wat binne 'n raamwerk van samewerking eerder as dwang aangepak moet word'. (2 x 2) (4)

3.2.3 Verduidelik die implikasie van die stelling: 'Almal wil op die ou einde "meelopers" wees, maar niemand "wil die rekening betaal nie" ' in die konteks van die bestuur van klimaatsverandering. (2 x 2) (4)

3.3 Gebruik Bron 3C.

3.3.1 Identifiseer TWEE uitdagings deur President Jinping genoem wat COP26 ten opsigte van klimaatsverandering moes aanpak. (2 x 1) (2)

3.3.2 Verduidelik die konsep *multilateralisme* in die konteks van die aanpak van globale klimaatsverandering. (1 x 2) (2)

3.3.3 Volgens President Jinping, watter TWEE dokumente verskaf die regsbasis vir internasionale samewerking oor klimaatsverandering? (2 x 1) (2)

3.3.4 Haal enige TWEE maniere aan, volgens President Jinping, hoe die wêreld op klimaatsverandering moet reageer. (2 x 1) (2)

3.3.5 Lewer kommentaar op hoekom 'n historikus wat China se bydrae tot die aanpak van globale klimaatsverandering gedurende COP26 navors, hierdie bron betroubaar sou vind. (2 x 2) (4)

3.4 Verwys na Bron 3A en Bron 3C. Verduidelik hoe die bewyse in Bron 3A die inligting in Bron 3C ondersteun oor die BRICS-lande se posisie om globale klimaatsverandering uit te daag. (2 x 2) (4)

3.5 Raadpleeg Bron 3D.

3.5.1 Verduidelik die boodskappe wat deur hierdie foto oor globale klimaatsverandering oorgedra word. (2 x 2) (4)

3.5.2 Waarna, dink jy, verwys 'HUIS', soos in die foto vasgevang? (1 x 2) (2)

3.6 Gebruik die inligting in die relevante bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls (ongeveer 80 woorde) om die uitdagings waarvoor BRICS-lede te staan gekom het om probleme wat deur klimaatsverandering in die 21ste eeu geskep is, te verduidelik. (8)

[50]

AFDELING B: OPSTELVRAE

Beantwoord ten minste EEN vraag, maar nie meer as TWEE vrae nie, in hierdie afdeling.

Jou opstel moet ongeveer DRIE bladsye lank wees.

VRAAG 4: BURGERLIKE VERSET, 1970's TOT 1980's: SUID-AFRIKA

Swart Bewussyn het 'n beweging begin wat die politieke vakuum in die 1960's gevul het en voortgegaan het om die apartheidsregering in die 1970's suksesvol uit te daag.

Stem jy met hierdie stelling saam? Ondersteun jou antwoord met relevante historiese bewyse. **[50]**

VRAAG 5: DIE KOMS VAN DEMOKRASIE NA SUID-AFRIKA EN DIE AANVAARDING VAN DIE VERLEDE

Bespreek krities waarom die onderhandelingsproses tot 'n demokratiese Suid-Afrika tussen 1990 en 1994 nie 'n maklike proses was nie.

Gebruik relevante bewyse om jou argument te ondersteun. **[50]**

VRAAG 6: DIE EINDE VAN DIE KOUE OORLOG EN 'N NUWE WÊRELDORDE

Verduidelik tot watter mate Gorbachev se hervormings invloedryk was om in 1989 die politiek in Suid-Afrika te beïnvloed en in 1991 tot die disintegrasie van die Sowjetunie gelei het.

Gebruik relevante historiese bewyse om jou argument te ondersteun. **[50]**

TOTAAL: 150

Kopiereg voorbehou